

World Chess Federation
FIDE Arbiters' Commission

Magazine No 2
February 2016

FIDE Arbiters'
Magazine

Değerli Hakem Arkadaşlarım,
Merkez Hakem Kurulu olarak FIDE tarafından yayınlanan FIDE ARBITERS MAGAZINE adlı derginin önemli gördüğümüz bölümleri Çeviri Komisyonu tarafından çevirisi yapılmıştır.
Derginin çevirisine katkıda bulunan arkadaşlara teşekkür ederim.
Dr. Olgun Kulaç
Merkez Hakem Kurulu Başkanı

Dergideki yazılar çeviri sırasına göre aşağıdaki hakem arkadaşlarımız tarafından yapılmıştır.

- NA Ali ÖZER
- FA Özgür Can KAYGISIZ
- FA Ahmet UÇTU
- NA İbrahim Bilge ÖZEL
- FA İrfan ÇETİN
- FA Abuzer ALTUNTAŞ
- NA Duygu TEZUYSAL

DÜNYA KUPASINDA HİLEYİ ENGELLEME ÖNLEMLERİ

Eylül-Ekim 2015, Bakü- Azerbaycan 2015 Dünya Kupası Hile-Karşıtı Önlemler Raporu;

Son yapılan Bakü Dünya Kupasında yürürlüğe konulan yeni genişletilmiş hile karşıtı önlemlerden birçok kişi etkilenmişti.

Sonuç önlemleri aşağıdaki gibidir;

- Bazı rastgele oyunların yayınları 15 dakika gecikmeli yayınlandı.
- Oyun alanına oyuncuların saat ve kalem getirmelerine izin verilmedi.
- Yine aynı şekilde hakemlerden de saat kullanmamaları istendi.
- Antrenör, Koç vs. hiçbir şekilde VIP geçiş kartı verilmedi
- Sigara alanları her zamankinden daha sıkı kontrol altına alındı.
- Bazı rastgele oyuncular oyunları bittikten sonra taramadan geçirildi.

Bu yeni önlemler Memorandum esnasında hakemlere sunuldu.

Ayrıca bu kurallar teknik toplantı esnasında tüm oyuncu ve basın mensuplarına da sunuldu.

Son yapılan Bakü Dünya Kupasına bakıldığında, ACC (Hile ile Mücadele komitesi) ve Dünya Kupası Hakem heyeti çok dikkatli bir iletişim ve yakın bir iş birliği oluşturdular. Bunun tüm katılımcılar arasında çok geniş çaplı bir kabul gördüğü muhtemeldir. Satrancı korumak için çok güvenilir bir ittifak olduğu görülmektedir.

OLAY A: Android Hilesi

Bu olay 2015 yılı Nisan ayında, Yeni Delhi/Hindistan'da yapılan Dr.Hedgewar Açık Satranç Turnuvasında meydana gelmiştir.

Bültenimizin önceki sayısında, GM Gaioz Nigalidze'nin Dubai Açık'taki sahtekarlık vakasını irdelemiştik. Sadece birkaç hafta sonra, be sefer 2015 Dr.Hedgewar Açık'ta daha şaşırtıcı bir sahtekârlık vakası yaşandı.

19 yaşında genç bir mühendis olan Dhruv Kakar, aralarında kendisinden yaklaşık 900 puan daha yüksek ELO'lu GM Praveen Thipsay'in de olduğu ilk 5 rakibini yendi. Aşağıda açıklandığı gibi Kakar ve işbirlikçileri çeşitli parça ve donanımlar içeren sıkı bir sahtekarlık sistemi geliştirmişler. Fakat sonunda, GM Thipsay'in gözlemleme becerisi sayesinde yakayı ele verdiler. Zira oyun boyunca Kakar'ın tekrarlanan ayağını yere vuruşları GM Thipsay'in dikkatinden kaçmadı:

“Hamle karmaşık veya piyonla basitçe bir taş alma hamlesi de olsa rakibimin her hamleye yaklaşık 2 dk. Ayırması dikkatimi çekti. Şüphelerimi başhakeme ilettim. Devam etmemi söyledi. 29'uncu hamlede artık belirgin bir şekilde kayıp konumdaydım ve beraberlik teklif ettim. Tereddütsüz reddetti. Birisinden bir onay beklercesine bekleyip basit bir kazanç hamlesini kaçırınca bu sefer şüphelerimden emin oldum. Sanırım o anda hamleyi yanlış duydu (gizli bir telefon ve kulaklık sistemiyle kendisine iletilen) ve yanlış oynadı. Oysa diğer bazı hamleleri kusursuzdu.”

GM Thipsay'in bu sözleri hakemler için oldukça öğreticidir. Hakemler tarafından yapılabilecek pek çok gözlem türü vardır. Bunlar birlikte kullanıldığında potansiyel sahtekarları tespit etmeye yararlar. Hakemler olarak bizlerin en önemli sorumluluklarımızdan biri de bu tip muhtemel hile ve sahtekârlıklara karşı müteyakkız olmaktır. Bunun pek çok farklı yolu olabilir ama asıl odak noktası her zaman uyanık, dikkatli ve olan bitenin farkında olmaktır.

Oyun biter bitmez Kakar hakemler tarafından, üzeri aranmak maksadıyla ayrı bir odaya alınmıştır. Aşağıdaki resimlerde de görüleceği gibi arama başarıyla sonuçlanmış ve Kakar'ın üzerinde pek çok parça, cihaz ve donanım bulunmuştur. Bu durum daha önce karşılaşılmamış ciddi bir plandır.

Deliller

Aşağı ve yukarı doğru kablo bağlantısı olan bele sarılı bir torba içinde 2 adet 9 voltluk batarya.

...boyna asılı halka şeklinde gizli gir tertibatla bağlantılı sol kulak içinde gizli bir mikro kulaklık.

...ve aşağı tarafta her iki bacağın bilek kısmına bantla tutturulmuş 2 adet cep telefonu ile bağlantı.

Aşağı ve yukarı doğru kablo bağlantısı olan bele sarılı bir torba içinde 2 adet 9 voltluk batarya.

...boyna asılı halka şeklinde gizli gir tertibatla bağlantılı sol kulak içinde gizli bir mikro kulaklık.

...ve aşağı tarafta her iki bacağın bilek kısmına bantla tutturulmuş 2 adet cep telefonu ile bağlantı.

Bunu Nasıl Yaptılar

220 km uzaktaki işbirlikçileri Kakar'ın rakibinin muhtemel hamlelerini gizli mikro kulaklık vasıtasıyla Kakar'a söylüyor ve eğer yanlışsa Kakar ayağını bir defa yere vuruyordu, doğruysa iki defa. İşbirlikçi, Kakar'ın rakibinin oynadığı hamleyi öğrenip bilgisayara giriyor ve analizi müteakip Kakar'ın oynaması gereken hamleyi yine kulaklık aracılığıyla Kakar'a söylüyordu.

Hakemler her zaman oyuncuların olası hilelerine karşı uyanık olmalıdırlar.

OLAY-B ZAMANDAN KAYIP

Yaşanan olay Haziran 2015 Yeni Delhi Hindistan da 2015 Hindistan Satranç Şampiyonasında (Commonwealth) meydana geldi.

İrlandalı oyun yazarı George Bernard Shaw dan yapılan alıntıda yaşanan problemin en büyük sebebi olarak iletişimdeki yanlış anlama görülmüştür.

Bu alıntıda konuşmacı veya dinleyiciye yönelik özel bir suçlama yapılmadığına dikkat edilmeli. Etkili iletişim tüm tarafların karşılıklı sorumluluğundadır. Bu talihsiz olay iletişim başarısız olduğunda ortaya çıkacak yanlışlıklara örnektir. Bir kişi en sonunda suçlandı fakat daha eltili bir iletişim ile bu olay olmazdı.

Aşağıdaki metin bu olayın özgün yönergesinden alınmıştır.

Kayıt: Tüm yabancı katılımcılar ve eşlik edenler kişi başı 100 Euro kayıt parasını ödemek zorundalar. Bu ücret havaalanından gidiş dönüş ulaşımını da içerecek. AICF kayıt ücreti 2015-2016 için tüm Hintli katılımcılara zorunlu.

Zaman Kontrol: 90 dk + 30 sn (Birinci hamleden itibaren her bir hamle için)

Konaklama: Yabancı katılımcılar ve eşlik edenlerin resmi konaklaması olan beş yıldızlı bir tesiste kalmaları gerekir. Hintli sporcular kendi konaklamalarını sağlayabilir. Tüm Büyük Ustaların (GM) konaklamaları resmi otelde ücretsiz olarak sağlanacaktır.

Turnuva Kuralları:

Oyun Sistemi

Turnuva da 10 tur FİDE İsviçre Sistemi ve FİDE Satranç Kuralları geçerli olacaktır.

Zaman kontrolünün hamle başına 90 dk + 30 sn olduğu belirtilmiş. Ne 40 hamle için ne de fazladan 30 dk eklemeye yönelik ya da buna benzer hiçbir ifade yoktur. Resmi internet sayfasında da aynı şekilde yayınlanmış. Bununla birlikte, ilk tur öncesinde değiştirilen 10 tur, hem yönerge ve hem de resmi internet sitesinde en az birkaç dizi başlangıç zamanıyla açıkça duyuruldu.

Ne zaman bir şeyler değişse etkili iletişime duyulan ihtiyaç bazen dramatik bir şekilde artıyor. Bu çeşit değişiklikler potansiyel yanlış anlamalara sebebiyet veriyor. Bir makaleye göre birinci tur başlamadan önce Başhakem zaman kontrolünü 90 dk + 30 sn birinci hamleden ve 30 dk hükmen yenik sayılma “ grace time” şeklinde ilan etti. “grace time” terimi FİDE satranç kurallarının İngilizcesinde yok fakat Hindistan da yaygın şekilde kullanılıyor.

Satranç kurallarında kullanılan hükmen yenik sayılma terimi “default time”.Her durumda hükmen yenik sayılma zaman kontrolünün bir parçası değildir. Her şeye rağmen ve ne yazık ki bazı oyuncular da diğer değişikliklerle birlikte zaman kontrolünün de değiştiği ve uluslararası kabul edilen birinci hamleden başlayarak 90 dk 40 hamle için 30 dk ve her bir hamle için 30 sn eklemeli tempo oynanacağı düşünüldü.

İlk tur da IM Tania Sachdev her hamlenin 90 dk + 30 sn olduğu gerçek zaman kontrolünü yanlış anlamının mağduru oldu. Bu durum başka gereksiz zamandan kayıp durumunu azaltmak, zaman kontrolüyle ilgili tekrar bir iletişim fırsatı sağladı. Bunun yapılıp yapılmadığı belli değil. Sonrasında 4.tura kadar 3-0 lık iyi bir durum kaydeden GM Koneru Humpy 4.turda iyi bir kazanç konumu elde etti ve güçlü bir 44.hamle yaptı ve tuvalete gitti. O 40 hamle yaptıkları için kendi süresine ilave 30 dk ekleneceğini düşünüyordu.

IM Tania Sachdev

GM Koneru Humpy

Fakat geri döndüğünde talihsiz bir şekilde oyunu kaybetti. GM Humpy, her biri 40 hamleden az olan, ilk üç oyununun tümünü kazanmıştı ve IM Sachdev'in 1.turda nasıl zamandan kaybettiğini duymamıştı. Bu nedenle gerçekten şaşkına döndü ve kötü iletişim becerisinden dolayı özellikle hakem ve organizatörlere karşı itirazda bulundu. Ayrıca GM Hump'nin yarışmadan çekilme dilekçesi bazıları tarafından tehdit olarak düşünöldü.

*2015 Hindistan Satranç Şampiyonası (Commonwealth) itiraz kuruluna
Birinci gün oyun öncesinde turnuva kuralları anlatıldı. Hakem zaman kontrolünün 90dk + 30 sn eklemeli
zaman temposunun uygulanacağını ilan etti.
Şimdiye kadar oynadığım turnuvalarda yukarıdaki kontrollere uydum. Bir çok oyuncu ilanlarla ilgili
açıklamaya sahip değil.
Tania ek süreye sahip olmadığından kaybetti ve bu durum uygun bir şekilde ilan edilmedi.
Kuralların doğru bir şekilde ilan edilmemesinden dolayı 4.turda ki kayıptan üzüntü duyduğum için şiddetle
protesto ediyorum.
Bu olaylar açıkça hatalı ilandan oldu.
20 yıldan fazladır uluslar arası turnuvalarda oynuyorum.
Bugün bu gibi standartları olmayan bir turnuvada oynamaktan üzüntü duyuyorum.
Bu sebeple yarışmadan çekilmek istiyorum.
Saygılarımla*

Bu nokta da bizler etkili iletişim için karşılıklı sorumluluklara ve iletişime vurgu yapmalıyız. Kurul itirazı
dinlediğinde aslında yapılabilecek bir olası sonuç vardı ve bunu aşağıda dile getirdi. Bu karar temelde eski
Roma hukukuna dayanıyordu ve gerçekte evrensel ilkeleri kabul ediyordu.

“Hukukun cehalet mazereti yoktur.”

Oyuncularla iletişim sorunlarını önlemek için:

Turnuva hakemlerinin etkili iletişim için çaba harcaması gerekir. İlk tur başlamadan önce FİDE
satranç kuralları resmi terimleri kullanılarak zaman kontrolü ve hükmen yenik sayılma süresi hakkında
açık net bir duyuru yapılması gerekir.

Aynı yazılı duyurunun turnuva internet sayfasında, oyun salonunda, turnuva panosunda ilan
edilmesi gerekir.(varsa diğer yerlerde)

OLAY C: HAKEM – OYUNCU VE MASA ÜZERİNDEKİ TELEFON

Bu olay Çek Cumhuriyeti 'nin başkenti Prag 'ta haftalık olarak düzenlenen üst düzey bir takım turnuvasında meydana gelmiştir.

Bu olayda iki hatayı kapsamaktadır. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta 1. Hata yapılmasa 2. Hata oluşmayabilirdi.

1. HATA: BİR HAKEM GÖREVLİ OLDUĞU TURNUVADA OYUNCU OLARAK YER ALAMAZ.

Yeterlilik komisyonu bu durumu Fide Unvan Yönetmeliğinde şu şekilde belirtmiştir;

1.17 Hiçbir hakem unvan turnuvasında oyuncu olarak yer almamalıdır.

Bir unvan turnuvası olmasa bile bir hakemin o turnuvada oyuncu olarak yer alması uygunsuz bir durum oluşturur. Turnuva içerisinde hakem – oyuncu olarak bulunmak o hakem için yaşanabilecek durumlar karşısında risk oluşturur. Fide Satranç Kuralları madde 12 hakemin rolü başlığında da açıkça belirtildiği gibi, hakem yönetimi altındaki maçların, adil şekilde idaresini sağlar. Bir hakemin hakemlik dışında başka bir vasıfla yarışmada bulunması hakemin yarışmayla iyi bir şekilde ilgilenilmesine engel olur.

2. HATA: YANDAKİ MASANIN ÜZERİNDEKİ TELEFON

Bilindiği gibi cep telefonu bulundurmamak yasak, peki bu durum nasıl oluştu?

Bu turnuvada Fide Satranç Kuralları 11.3.b uygun olarak (bkz. Hakemler İçin Hile Karşıtı Rehber), çoğu oyuncunun işlerinden çıkıp geldiğinden dolayı, elektronik cihazların tümüyle kapalı olduğu sürece oyuncunun çantasında ve ulaşamayacağı bir şekilde bulundurulmasına izin verilmiştir.

Ancak oyuncunun biri herhangi bir çanta benzeri eşya getirmemiş ve cep telefonunu denetim altında tutamayacağı düşündüğü için ceketine askıya koymaktan kaçınmıştır. Bunun üzerine telefonunu kapalı olarak pantolonun cebine koymuştur. Bu yasak bir davranıştır ve belirlendiğinde maçını kaybedecektir.

Daha kötüsü bu oyuncu oyununda birkaç hamle geçtikten sonra cebindeki telefonda rahatsızlık duyarak telefonu cebinden çıkartıp yan masanın üzerine koymuştur. Fakat hakem bu durumu fark etmemiştir. (hatırlayalım, hakem aynı zamanda bu turnuvada oyuncudur!)

Buna ek olarak, ilk zaman kontrolü 40. hamle yapılması gerekirken, 44. hamleye gelindiği halde yapılmamıştır. Hakem – oyuncu rakibin 28. hamleden beri hamleleri kaydetmediğini de fark etmemiştir. Bu esnada Hakem- oyuncunun rakibi masadaki telefon yüzünden kazanç iddiasında bulunmuştur. Bu iddia kabul edilmelidir. Ancak, hakem – oyuncu oyunu gözden geçirdiğinde rakibinin kayıp pozisyonda olduğunu fark eder. Hakem – oyuncu telefonun kontrol ettiğinde kapalı olduğunu belirler ve bir hile olmadığına karar verir.

Hakem – oyuncu rakibin kazanç iddiasını reddeder ki bu yanlıştır.

Fide Satranç Kuralları 11.3.b göre, cep telefonu (kapalı olsa bile) masanın üzerinde bulunan oyuncu oyunu derhal kaybeder ve rakibi oyunu kazanır.

Bir hakem, FIDE değerlendirmesine dâhil, unvan turnuvası olsun ya da olmasın görev aldığı turnuvada oyuncu olmamalıdır.

Turnuvanın her turundan önce, hakem sporcular elektronik cihazlar hakkında hatırlatma yapmalıdır.

DURUM F: OYUNCULARIN DAVRANIŞLARI

Bu durum Hollanda da, Groningen Satranç Festivali sırasında bir bireysel turnuvada oluştu.

Oyunculardan biri turnuvada hamleleri çok hızlı yapıyor ve sonrasında masadan kalkıp arkadaşı olan başka bir oyuncu tartışıyordu.

Rakip oyuncu konuyla ilgili rahatsızlığını oyuncuya söylediği halde oyuncu, rakibinin rahatsızlığını hiç dikkate almadı. Bunun üzerine rakip oyuncu durumu hakeme bildirdi.

Rakip oyuncunun anlatmasına göre, Hakem önce oyuncuyla konuştuğunu fakat oyuncunun arkadaşıyla kendi aralarında tartıştıklarını, oyun hakkında fikir alışverişinde bulunmadıklarını ve bu nedenle de bunun hiç problem olmadığını söyledi.

Bu Hakem Tarafından Yapılacak Çok Büyük Bir Hata Olacaktır.

FİDE Yarışma Kuralları 9.4 Maddesine göre:

9.4. Satranç Kurallarının izin verdiği durumlar dışında, bir oyuncu devam eden hiçbir oyun hakkında konuşmamalıdır.

Satranç Kuralları 11.5 ve 11.6 maddelerine göre:

11.5 Hangi yolla olursa olsun rakibin dikkatini dağıtmak ya da rahatsız etmek yasaktır.

11.6 11.1-11.5 Maddelerinin herhangi bir kısmının ihlali Madde 12.9'a göre cezalandırılacaktır.

Şu açıktır ki oyuncu, rakibinin başka bir oyuncu/arkadaşı ile konuştuğunu gördüğü zaman onların oyun hakkında konuşmadıklarından emin olamayacaktır ve bu nedenle oyuncunun büyük ölçüde dikkati dağılacak ve rahatsız olacaktır.

Bu yüzden hakem müdahale etmeli ve oyuncular arasındaki tartışmayı derhal bitirmelidir. Eğer oyuncu tarafında bu tür davranışlar devam ederse, hakem FİDE Satranç Kurallarının 12.9 maddesine göre cezalandırılmalıdır.

Hakem her zaman, oyuncuların rahatsız edilmemelerini, dikkatinin dağılmamalarını ve ya (sinir edici bir şekilde) huzursuz edilmemelerini sağlamalıdır.

Durum E: 2015 Dünya Kupası 'Armageddon?' Oyunu

Bu olay 2015 Dünya Kupası sırasında meydana geldi, Eylül-Ekim 2015, Bakü, Azerbaycan.

Bu durum, son derece gergin üçüncü tur eşitlik bozma sırasında gerçekleşti. Oyun, GM Ian Nepomniachtchi (RUS) ve GM Hikaru Nakamura (USA) arasında oynanan ve iki hakem tarafından yönetilen 'armageddon' oyun idi.. Oyun, diğer hakemler tarafından da bizzat izleniyordu.

GM Nakamura açıkça rok yapmak için iki elini birden kullandı ve ilk olarak da kalesine dokundu.

GM Nepomniachtchi herhangi bir savda bulunmadı ve çok hızlı bir şekilde hamlesini yaptı.

Oyun, Satranç Kuralları Ek B de bulunan Madde B.3 e göre oynanmaktaydı, dolayısıyla yarışma kuralları geçerliydi. Maç hakemlerinin hiçbiri (oyunu izleyen diğer hakemler de dahil) müdahale etmedi, FAKAT ETMELİYDİLER, GM Nakamura Satranç Kuralları 4.1 ve 4.4.b'yi ihlal etmişti. GM Nakamura sonunda oyunu kazandı ve, GM Nepomniachtchi sonucun kendi lehine değiştirilmesi gerektiğine dair itirazda bulundu.

Ne yazık ki GM Nepomniachtchi için Satranç Kurallarında açıkça belirtilmiştir ki:

Madde 4.8: Bir oyuncu, hamle yapmak ya da almak maksadıyla bir taş dokunduğunda, rakibinin 4.1-4.7 maddelerinin ihlaline dair savda bulunma hakkını kaybeder.

Madde 4.8'e rağmen, hakemler bu tür oyunlarda (Yarışma Kurallarının geçerli olduğu Yıldırım oyunlarında) çok dikkatli olmalı ve herhangi bir kural ihlali olduğunda rakipten itiraz gelmesini beklemeden müdahale etmelidir.

Her ne kadar İtiraz Kurulunun başka bir alternatifi olmasa da ve GM Nepomniachtchi lehinde hüküm veremese de, GM Nakamura'nın iki elle rok yapması legal olmadığından, GM Nepomniachtchi'ne ciddi bir rakam olan itiraz ücreti (500\$) zarif bir şekilde iade edildi

